

STASI-GEFÄNGNIS BERLIN-HOHENSCHÖNHAUSEN

Dossier van gevangene nummer 351218

Naam	Josta Wolf
Geboren	2 februari 1968
Geboorteplaats	Berlijn
Laatst bekende verblijfplaats	Geen vaste verblijfplaats
Lengte	180 cm
Gewicht	67 kg
Haarkleur	Goudblond
Kleur ogen	Blauw
Speciale uiterlijke kenmerken	-
Datum internering	vrijdag 10 februari 1989
Datum ontslag	-
Vingerafdruk rechts en links	

I.

'Weet je Emma, toen Josta werd binnengebracht, wist ik al dat ze bijzonder was. We stonden op haar te wachten. Met extra beveiligingsmaatregelen, de belangen waren immers groot. Er mocht niets misgaan.

Dat was op vrijdag 10 februari 1989. Ik herinner me nog ieder detail. Alsof mijn onderbewuste toen al zag dat die avond een streep onder mijn oude leven zou worden gezet, waardoor je geest vertraagde opnames maakt van je laatste momenten in je huidige staat. Ken je dat?

Ik weet nog dat ik een collega opzijduwde en een stap naar voren deed om haar beter te kunnen observeren. Hoe ze als een misdadiger uit die geblindeerde bus werd getrokken en met luide bevelen de overdekte binnenplaats van de Stasigevangenis Berlin-Hohenschönhausen werd binnengeleid. Ze had vele uren vastgeketend gezeten, op dat bankje in die tochtige vrachtwagen, van Königstein naar Berlijn. Rillend van de kou. Zonder drinken.

Ze had zich helemaal onder gekotst. Van de angst die op haar maag sloeg, denk ik. Dat gebeurde soms bij gevangenen die tijdens het eten werden gearresteerd.

En toch dat waakzame gezicht toen ze uitstapte. Opmerkelijk voor een jonge vrouw van 21. Die andere vier hielden hun ogen wel op de vloer gericht. Conform de opdracht. Josta niet. Zij tilde haar hoofd op, checkte haar omgeving, zag me en keek me strak aan. Zelfs nadat ze voor dit vergrijp met een rubberen knuppel in haar buik was geramd, blikte ze nog op. Het leverde haar meteen haar eerste nacht in de isoleercel op.'

1.

Ik open mijn ogen en staar naar het plafond. Het daglicht dringt door de stof van mijn gordijnen. Mijn dekbed plakt aan mijn huid. *Mein Gott*, wat voel ik me beroerd. Ik draai mijn hoofd naar de wekkerradio. Hè? De display geeft 12.49 uur aan. Is het al middag? Hoe kan dat nou? Waarom is mijn alarm niet afgegaan? Dat is toch vast geprogrammeerd op 08.00 uur? En ik heb er niet aangezet. Wat raar. Ik duw het beddengoed van me af en ga rechtop zitten. De kamer begint te draaien. So *eine Scheisse!* Waar komt dát nou vandaan? Mijn hart klopt als een wilde, alsof ik net heb getraind. Ik val terug tegen het kussen. Opstaan wordt lastig. Mijn tong gaat langs mijn lippen, mijn mond voelt kurkdroog. Ik heb een onvoorstelbare dorst en verken mijn nachtkasje. Niets, en ik móet wat drinken. Dus toch opstaan. Dan maar kruipend naar de keuken.

Voorzichtig sla ik mijn benen over de bedrand en duw me omhoog. Alles duizelt en mijn handen grijpen de vensterbank voor steun. Zweetdruppels rollen langs mijn nek. Mijn pyjama is kletsnat. Ik adem een paar keer diep door. Mijn evenwicht komt terug. Goed zo. *Je moet er vooral niet aan toegeven.* Ik schuif de gordijnen open. De felle middagzon verblindt me. Mijn ogen wennen langzaam aan het licht en mijn geliefde heuvels verschijnen. Ach kijk! De koeien lopen weer langs de meanderende Geul. Ze grazen vredig bij de knotwilgen. En in het bovenste bos verschijnen lichtgroene plekken tussen de dennen. De beukenbomen krijgen dus al blaadjes. In mijn tuin bloeit de kersenboom en de sering is knalpaars. Mijn rechter wijsvinger strijkt met nerveuze bewegingen langs de radiator onder het raam. *Nee, nee.* Buiten klopt iets niet. Maar wat dan? Ik wil me omdraaien maar aarzel. Mijn ogen laveren over de bonte lappendeken. Ik weet het niet. Mijn hoofd is te duf

om te denken. Alsof ik gisteren na een dubbele dosis Oxazepam ook nog een fles wodka heb leeggezopen. Het valt me straks wel in. Ik moet nu eerst wat drinken. Water.

Ik zet het glas neer. Ja. Dat deed goed. Zie je wel. Ik kwam vocht tekort. Mijn lichaam begint al wat te herstellen. Gelukkig. De keuken ruikt muff, alsof er iets ligt te rotten. Mijn neus speurt naar de bron. Het zijn de narcissen die slap in bruin water hangen. De bananen op de schotel eraan zijn zwart. Ik schud mijn hoofd. Dit kan toch niet? Terwijl ik de schaal optil om ze weg te gooien, valt mijn blik op het lampje van mijn mobiele telefoon. Het blauwe lichtje flikkert. Iemand heeft me gebeld. Ik gooi het fruit in de compostbak, zet de schaal terug, pak mijn telefoon van de oplader en tik de pincode in. Bij de map met berichten verschijnt het getal 2. Typisch. Heb ik twee sms'jes gekregen!? Sinds gisteravond? Bij oproepen staat het getal 4. Zo vaak? Onmogelijk. Normaal heb ik nog niet één telefoontje per maand. Ik open de berichten en het overzicht verschijnt. Het zijn afgeschermdde nummers, vast de verzekering of zo'n callcenter. Ik scan het verloop van de data met als bovenste *vrijdag 18 april 2014 11.55 uur*. Maar... dat bestaat niet! Die Samsung is in de war! Toen ik gisteren naar bed ging was het dinsdag 8 april. Dat weet ik zeker, vanwege de verjaardag van David. Ik ben nog naar zijn graf geweest met een prachtige bos narcissen die ik zelf heb geplukt. Ze pasten zelfs niet in de kruik op zijn grafsteen, zoveel waren het er. Ik nam de helft weer mee naar huis, en die staan nu hier in de vaas. Mijn ogen schieten naar de verwelkte bloemen. Ze zijn dood. Na één nacht? Mijn ademhaling versnelt. Dit kan niet. Met mijn geheugen is iets mis. Beginnende Alzheimer? Maar dan stoppen ze me in een gesticht. Weer in een cel. *Nee. Nee.* Dat nooit meer. *Weg. Weg. Weg.* Ik moet weg. Frisse lucht! Hijgend strompel ik naar de tuin deur, open 'm en waggel de zon in. Na een paar passen val ik tegen mijn terrastafel. Kermend staar ik over mijn heuvels. Ja. Ik weet nu wat er mis is buiten. Het is lente geworden.

2.

De blonde vrouw in de spiegel kijkt me aan. Zijn er verschillen met 8 april? Misschien die groenige gloed over mijn witte huid? Wat magerder? Schaduwen onder mijn hoge jukbeenderen? Maar dat kan ook inbeelding zijn. Ik strijk met mijn vingers mijn haren naar achteren. Inderdaad, eind maart was ik nog bij Jeanette, voor een verfbeurt. Om extra mooi te zijn voor de verjaardag van David op 8 april. Voor het geval hij me vanuit zijn hemel zag staan bij zijn graf. De uitgroei is weer zichtbaar geworden in die drie weken. Mijn lange manen zijn ook erg vettig. Ze hangen als losse slierten over mijn schouders.

Ik buig me naar de foto van David en geef 'm een kus. Zijn lachende gezicht heb ik na zijn dood in zijn spiegel verwerkt, zodat ik kan doen alsof hij nog steeds iedere morgen naast me staat en we zoals gewoonlijk wat kletsen. We hadden afzonderlijke spiegels nodig, omdat we twintig centimeter in lengte verschilden. Fysiek waren we sowieso uitersten. Hij klein, dik en donker en ik lang, slank en blond. Waar we ook kwamen, we hadden altijd veel bekijks. Binnen de Amsterdamse vriendenkring van David vergeleken ze ons met Danny de Vito en Nicole Kidman. Ook vanwege ons leeftijdsverschil van 27 jaar. Er werd sowieso best veel over ons geroddeld, omdat wij in geen enkel vakje pasten. Mij deerde dat niet, maar David had er moeite mee.

'Nou, *Schatzi*, je vrouw lijdt aan geheugenverlies,' zeg ik terwijl ik op de spiegel over zijn haren strijk. 'Ik weet niet wat ik gedaan heb, maar ik mis tien dagen, *Liebling*. Wat vind jij? Moet ik hiermee naar de arts, of het gewoon negeren? Er moet een logische verklaring zijn, toch? Misschien zat er iets in de wodka of heb ik weer per ongeluk een tweede Oxazepam geslikt, terwijl ik al dronken was. Ik weet het, *Schatzi*, ik moet niet zoveel drinken, maar ik kan anders niet slapen.

Ik heb weer die nachtmerrie gehad. Hij had me op de Stoel gezet. Ik kreeg geen lucht.'

Ik hef mijn hoofd op en kijk via het dakraam naar de blauwe hemel.

'Daarom slik ik ze weer, *Schatzi*, en ik ga zo even naar de dokter. Maar eerst wassen. Goed?'

Ik duw mijn neus onder mijn oksels en dan richting boezem. Mijn zweet heeft een rare geur. Chemisch. Dat gold ook voor mijn speeksel toen ik wakker werd. Ik heb iets gegeten of gedronken dat mijn systeem heeft aangetast. Dáár moet de verklaring liggen. Die rotzooi komt er nu uit. Ik rook het ook aan mijn urine. Die stonk naar een pas geasfalteerde weg. Mijn lichaam fopt me niet, ik ken het te goed. De winst die ik mocht incasseren na Hohenschönhausen.

Ik kleed me uit, trap de vochtige pyjama weg, draai de kraan open en test de temperatuur. Is prima. Ik stap in de douche, draai mijn gezicht naar de straal en laat het water over mijn haren stromen. Ik pak mijn fles Elsève en spuit een flinke hoeveelheid over mijn haren. Ik sluit mijn ogen en masseer heel bewust mijn hoofdhuid. Er is wat in mijn kop gebeurd. Voel je dat met masseren? Pijnlijke plekken? Nee. Eigenlijk niet. Ik hef mijn hoofd op en laat de harde straal de shampoo wegspoelen. Na een paar minuten pak ik de Dove-fles en spuit een flinke klodder douchegel in de palm van mijn rechterhand. Mijn vingers verdelen de witte mousse over mijn nek en borsten. Ik til mijn linkerarm op en smeer met rechts mijn oksels in. Mijn hand cirkelt verder, over mijn buik, richting schaamstreek en registreert een oneffenheid. Ik buig me voorover en kijk. Er loopt een rode streep, net onder mijn bikinilijn... En mijn schaamhaar is weggeschoren? Maar dat heb ik niet gedaan! Ik scheer me daar nooit. Mijn benen beginnen te trillen en ik glijd tegen de douchewand. Ik adem een paar keer diep door en kijk weer. Op mijn buik zitten drie gaten! Mijn bevende vingers gaan in een reflex naar de plek en glijden over het bobbelige litteken. Ik knijp erin. Het voelt pijnlijk. Het lijkt op de snee die David

had, nadat ze die tumor hadden verwijderd. Maar ik kan zo iets toch niet hebben? Deze lijn zit links boven mijn vagina en is bijna zo lang als mijn hand. Zeker twaalf centimeter. Met mijn pink wrijf ik over de gaatjes. *Oh Nein!* Het is echt zo. Ik ben geopereerd! Ik stop met ademen en word duizelig. Alles begint te draaien en de douchekop valt uit mijn handen. De straal spuit alle kanten op. Mijn benen verliezen hun kracht en ik val op de rand van de badkuip. Mijn borstkas gaat heftig op en neer.

‘Keine Panik, Josta!’ gilt mijn oude verdedigingsmechanisme.

‘Keine Panik. Bitte!’ zeg ik hardop.

Ineens begint me iets te dagen. Ik zie David weer liggen, met zijn open mond en zijn gebroken nek. Maar natuurlijk! Dát is het. Ik ben gevallen! Net als hij, maar ik ben niet gestorven. Ik heb alleen een hersenschudding gehad. Juist! Zo iets zal het zijn, want als je een klap tegen je kop hebt gehad, vergeet je dingen. Opluchting stroomt door me heen. Zie je wel. Dat is de verklaring! Ik heb vast een ongeluk gehad, met hersenschudding, waarna ze me moesten opereren. Precies! En door die klap ben ik het gewoon vergeten. Ja! Ik heb een hersenschudding gehad! Ik krabbel weer op en adem een paar keer diep door. Het gaat hortend. Met mijn rechter wijsvinger wrijf ik nogmaals over de wond. De draadjes van de hechting zijn al weg. Dichtgegroeid. Geen korst meer. Ik betast mijn lichaam, centimeter voor centimeter, en registreer een gelige vlek met gaatje in mijn elleboog. Iets soortelijks bovenop mijn linkerhand. Bijna niet meer te zien. Was een blauwe vlek. Waarschijnlijk voor bloed en infuus. Had David ook. De zichtbare sporen ervan trekken al weg.

Mein Sachstand ist: ik ben geopereerd. Zeker een week geleden. Wat ik dus ben vergeten! Waarschijnlijk vanwege een hersenschudding. Maar wat heb ik dan daar beneden beschadigd tijdens die val? Ik buig me voorover en kijk nog eens goed. Welke organen zitten daar eigenlijk? Baarmoeder? Blaas? Darmen? Van alles.

Ik grijp de wild dansende douchekop, draai de kraan uit, klim uit bad en pak mijn handdoek. Ik ga meteen naar de huisarts. Die weet vast wat met me is gebeurd en waarom ik me niks herinner.

II.

‘Toen ik in Hohenschönhausen met de ondervraging van Josta begon, wist ik dingen van haar die zij zelf niet wist en die ik haar later ook nooit heb verteld. Zoals het feit dat haar ouders helemaal niet haar ouders waren, maar mensen die haar hebben geadopteerd. Josta was namelijk als meisje van vier bij haar moeder, Julia Kristensen, weggehaald. Dwangadoptie. Kwam veel voor in de DDR. Zogenaamd ter bescherming van het kind, maar feitelijk ter bescherming van de staat. Jonge ouders die niet met het regime in de pas liepen, wisten dat dwangadoptie hun boven het hoofd hing. Ze wisten ook dat ze bij dwangadoptie nooit meer de bestemming van hun kind zouden kunnen achterhalen. Ook Julia Kristensen wist dat, maar toch weigerde ze om met de Staat mee te werken. Wat was namelijk het geval? Toen Josta vier was en voor het eerst naar de kleuterschool in het dorpje Struppen bij Dresden ging, werd door een lerares haar talent ontdekt. Zij meldde dit conform het protocol bij haar leiding, die de melding doorleidde naar het Ministerium für Volksbildung. Josta werd vervolgens apart getest. De conclusie was dat dit kind over een zeldzaam tekentalent beschikte, en dat de Staat de verplichting had om dit talent te bevorderen. Dit betekende vervolgens dat Josta een apart traject moest doorlopen dat haar niet alleen artistiek zou ontwikkelen, maar ook tot een socialistische modelburger zou maken die met trots aan de wereld getoond kon worden en daarmee de PR van de DDR kon dienen. Probleem was echter dat Julia Kristensen hier niet aan mee wilde werken. Ze had namelijk weinig op met de Partij. Julia woonde al sinds de geboorte van Josta alleen in een klein huisje op een eenzame heuvel met zicht op de Elbe en leefde van datgene wat ze zelf verbouwde en van wat huishoudelijk werk bij boeren in de omgeving. Daarnaast verdiende ze in de zomer wat bij met de portretten die ze op de markt in Dresden van voorbijgangers schilderde. Moeder en dochter hadden een hechte relatie en deden alles samen. Daarom ook wilde Julia niet naar Dresden verhuizen en wilde ze Josta niet afstaan, wat naïef was, want

op een warme lentedag reed de Stasi de heuvel op en scheidde een krijsende Josta van haar hysterische moeder. Josta werd vanuit dat eenzame huisje op de heuvel meegenomen naar een kindertehuis waar ze bijna overleed, omdat ze weigerde te eten en te drinken. Uiteindelijk werd ze in het ziekenhuis opgenomen en via kunstmatige voeding in leven gehouden. Nadat ze was aangesterkt, werd ze formeel geadopteerd door het oudere kinderloze SED-getrouwe echtpaar Wolf. Andreas Wolf was laborant en Dora Wolf medisch secretaresse. Beiden maakten vervolgens promotie en kregen een fors hoger salaris. Bovendien werden ze overgeplaatst naar Berlijn en kregen een voor DDR-begrippen ruim en zonnig appartement in een recent gerenoveerd pand in Prenzlauer Berg toegewezen. Ze wisten dat Josta bij haar moeder was weggehaald en dat ze dus akkoord moesten gaan met de Einzelbildung. Wat ze deden. Volgens haar Dossier aardde Josta goed bij haar nieuwe ouders. In de stukken wordt in ieder geval geen melding gemaakt van huiselijke incidenten. Ook op school deed ze het goed. Artistiek ontwikkelde ze zich boven verwachting. Leraren vonden haar alleen erg stil en teruggetrokken.

Jammer genoeg moest de Staat zich ook ontdoen van haar nieuwe ouders. Ze stierven zogenaamd tijdens een auto-ongeluk, omdat ze zich tegen de Partij begonnen te keren toen die Josta wilde rekruteren voor de Königstein Gruppe.

Oh ja, voor ik het vergeet: de echte vader van Josta heette Lutz Schneider en was een musicus uit de Ostsee-badplaats Kühlungsborn. Hij en Julia hadden al vanaf hun 14^e vaste verkering. Lutz wilde naar het conservatorium, maar moest eerst in militaire dienst. Helaas raakte Lutz volledig gedesillusioneerd tijdens zijn Wehrpflicht en wilde weg uit de DDR. Hij verdronk zeven maanden voor de geboorte van Josta op de Ostzee toen hij midden in de nacht op een zelfgemaakt bootje naar Denemarken wilde vluchten. Zijn beste vriend, die zelf verliefd was op Julia, had hem aan de Stasi verraden, waarna een patrouille Lutz opwachtte en zijn bootje tot zinken bracht. Na de dood van Lutz vertrok Julia naar het dorp Struppen